

A VÉDELMI IPAR

2014-ben 97,3 milliárd eurós forgalommal, 500 000 közvetlenül foglalkoztatott emberrel és 1,2 millió közvetett munkahellyel az európai védelmi ipar jelentős ipari ágazat. Olyan gazdasági és technológiai összetevők jellemzik, amelyek fontos tényezői Európa ipari versenyképességének. A 2004-ben létrehozott Európai Védelmi Ügynökség hozzájárul a védelmi ipar fejlesztéséhez. Az ágazat jelenleg olyan kihívásokkal szembesül, mint a piac szétaprózódottsága és a védelmi kiadások csökkenése.

JOGALAP

Az EU fellépése ezen a területen az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 352. cikkén alapul, amely azokat az eseteket szabályozza, amikor az európai uniós alapszerződések nem rendelkeznek kifejezetten a valamelyik uniós célkitűzés eléréséhez szükséges fellépésről. Az EUMSZ 173. cikke képezi az EU iparpolitikájának jogalapját. Az EUMSZ 346. cikkének (1) bekezdése azonban korlátozza a belső piaci szabályoknak a védelmi eszközök piacára való alkalmazására irányuló lépéseket, mivel ez a rendelkezés előírja, hogy „a tagállamok megtehetik az alapvető biztonsági érdekeik védelme érdekében általuk szükségesnek tartott, fegyverek, lőszeres és hadianyagok előállításával vagy kereskedelmével kapcsolatos intézkedéseket”.

CÉLKITŰZÉSEK

A védelmi ipar technológiai és gazdaságpolitikai szempontok miatt fontos az Unió számára. Az európai védelmi ipar versenyképessége létfontosságú tényező a kialakulóban lévő közös biztonság- és védelempolitika hitelessége szempontjából. Fontos, hogy az uniós tagállamok együttműködjenek egymással az olyan politikák és gyakorlatok megszüntetése érdekében, amelyek akadályt gördítenek az európai védelmi ipari vállalatok hatékonyabb közös munkájának útjába.

EREDMÉNYEK

Az EU védelmi ipara fontos szerepet játszik az EU gazdaságának egésze tekintetében. Az összes többi ipari tevékenységhez hasonlóan a védelmi iparnak is növelnie kell hatékonyságát ahhoz, hogy ügyfeleinek a pénzért értéket nyújtson, ezzel egyidejűleg pedig védelmezze részvényesei érdekeit.

A. Háttér

1. Kutatási és fejlesztési politika

Az uniós kutatásfinanszírozás főleg polgári célkitűzésekre irányul. Néhány ide tartozó technológiai terület (pl. anyagok, információs és kommunikációs technológiák – ikt) azonban hozzájárulhat a védelem technológiai alapjának és az iparág versenyképességének javításához. Lehetőség szerint az EU kutatási politikájának végrehajtásában ezért tükröződnie kell a védelmi ipar igényeinek. 2013. decemberi ülésén az Európai Tanács felkérte a tagállamokat, hogy növeljék az együttműködésen alapuló kutatóprogramokba irányuló beruházásokat, továbbá felhívta a Bizottságot, hogy az Európai Védelmi Ügynökséggel (EDA) együtt dolgozzon ki javaslatokat a kettős felhasználású kutatás további ösztönzésére.

2. Kivitel

2008-ban a Tanács elfogadta a [2008/944/KKBP közös állásponot](#), amely a katonai technológia és felszerelések kivitelének ellenőrzésére vonatkozó közös szabályokat határoz meg, egy korábbi politikai megállapodás, [az EU fegyverkivitelről szóló magatartási kódexe](#) (1998) helyébe lépve. A közös állásponotnak megfelelően az EU az egyetlen olyan regionális szervezet, amely jogilag kötelező rendelkezést állapított meg a hagyományos fegyverek kivitelére vonatkozóan. A közös állásponot célja az uniós tagállamok fegyverkivitel ellenőrzésére irányuló politikáinak jobb összehangolása, míg a fegyverkivitel végső soron továbbra is nemzeti hatáskörben marad. Magát az EU kivitel-ellenőrzési rendszerét a 428/2009/EK rendelet szabályozza, amely rendelkezik közös uniós szabályokról, a kettős felhasználású termékek közös uniós listájáról, valamint koordinációról és együttműködésről a következetes végrehajtás és érvényesítés támogatása érdekében az EU egész területén.

2011. június 30-án a Bizottság zöld könyvet tett közzé az EU kettős felhasználású termékek kivitelére vonatkozó ellenőrzési rendszeréről, amelynek célja a kivitelekre vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer jelenlegi működésének felmérése és az esetlegesen átalakításra szoruló területek átgondolása volt. Ez megnyitotta az utat egy közlemény [\(COM\(2014\)0244\)](#) elfogadása felé, amely válaszolja az EU stratégiai kivitel-ellenőrzésének hosszú távú tervét és konkrét szakpolitikai lehetőségeket azonosít a kivitel-ellenőrzési rendszer korszerűsítésére. 2016. szeptemberben a Bizottság javaslatot fogadott el a meglévő 428/2009/EK rendelet korszerűsítésére és a kettős felhasználású termékek kivitele ellenőrzésének erősítésére.

B. Az EU védelmi iparral kapcsolatos politikája

1. A védelmi eszközök európai piaca felé

2004 szeptemberében a Bizottság bemutatta a honvédelem közbeszerzéséről szóló zöld könyvet [\(COM\(2004\)0608\)](#) azzal a céllal, hogy hozzájáruljon az európai védelmieszköz-piac (EDEM) fokozatos kiépítéséhez átláthatóbb és nyílt alapon. A zöld könyv az „Útban az Európai Unió védelmi eszközökkel kapcsolatos politikája felé” elnevezésű stratégia részét képezi, amelyet a Bizottság 2003 elején fogadott el. A cél a védelem terén a források hatékonyabb felhasználása és az európai ipar versenyképességének növelése, valamint az európai biztonság- és védelempolitika összefüggésében a katonai felszerelések javításának elősegítése volt.

2007-ben az uniós tagállamok megállapodtak abban, hogy fokozzák az európai védelmi technológiai és ipari bázis (EDTIB) kialakítását egy EDTIB-stratégia segítségével. Az EU védelmi iparral kapcsolatos politikájának egyik fő célja az EDTIB karbantartása és továbbfejlesztése. 2006 júliusában elindult „A verseny ösztönzése az európai védelmieszköz-piacon” elnevezésű kormányközi mechanizmus. Ez az önkéntes kormányközi rendszer a [védelmi beszerzésekre vonatkozó magatartási kódexen](#) (2005. november) alapul, amelyet egy jelentéstételi és nyomonkövetési rendszer támogat a tagállamok közötti kölcsönös átláthatóság és elszámoltathatóság biztosításának elősegítése érdekében. Másik fontos elem az [ellátási lánc bevált gyakorlatainak kódexe](#) (2005. május).

A nemzeti piacok integrálásához fontos a védelmi eszközök szabványosítása. Lépések történtek az európai védelmi szabványok referenciarendszere (EDSTAR) portáljának létrehozásával 2012-ben, amely elődje, a védelmi beszerzés európai kézikönyve (EHDP) helyébe lépett. Az EDSTAR az európai védelmi szabványok információs rendszerének (EDSIS) létrehozását követte, amely az európai védelmi eszközök szélesebb körű szabványosításának portálja a fejlesztendő vagy lényeges módosításra szoruló eszközszabványok közzététele céljából.

A Bizottság 2013. július 24-én közleményt fogadott el, amely cselekvési tervet tartalmaz az európai védelmi ipar hatékonyságának és versenyképességének növelésére ([COM\(2013\)0542](#)). A kezdeményezések az alábbi területekre terjednek ki: belső piac, iparpolitika, kutatás és innováció, képességek, úrkutatás, energiaügy és nemzetközi kereskedelem. A védelmi közbeszerzéssel kapcsolatban a közlemény bejelenti egy piacfigyelő mechanizmus létrehozását.

2. Védelmi közbeszerzés és védelmi termékek EU-n belüli kereskedelme

A védelmi vonatkozású termékek EU-n belüli transzferéről szóló 2009/43/EK irányelv és a honvédelmi és biztonsági beszerzésekről szóló 2009/81/EK irányelv révén az EU kidolgozta a megfelelő iránymutatásokat egy uniós keret létrehozásához ezen a területen.

A 2009/81/EK irányelv tisztességes és átlátható szabályokat vezetett be a honvédelmi beszerzések terén, amelyek célja megkönnyíteni a védelmi vállalatok számára a más tagállamok védelmi piacaihoz való hozzáférést. Rendes eljárásként előzetes versenyeztetéssel történő tárgyalásos eljárást ír elő, amely nagyobb rugalmasságot tesz lehetővé, emellett pedig a bizalmas adatok biztonságára vonatkozó egyedi szabályokról, az ellátás biztonságára vonatkozó záradékokról és alvállalkozókra vonatkozó egyedi szabályokról rendelkezik. A tagállamok azonban mentesíthetik az irányelv hatálya alól a védelmi és biztonsági szerződéseket, amennyiben ez alapvető biztonsági érdekeik miatt szükséges (az EUMSZ 346. cikke).

A védelmi vonatkozású termékek EU-n belüli transzferéről szóló 2009/43/EK irányelv egyszerűsíti és harmonizálja az ilyen termékek EU területén történő transzferére vonatkozó feltételeket és ajánlásokat. Egységes és átlátható rendszert hoz létre, amelyben három engedélytípus létezik: általános, átfogó és egyedi. Az irányelv másik kulcseleme a vállalatok tanúsítása. A megbízhatónak tekintett vállalatok általános

engedélyek alapján jogosultak transzferekre. Az egyedi engedélyezés kivételt jelent, és csak az egyértelműen indokolható esetekre korlátozódik.

3. Egy védelmi eszközökkel foglalkozó európai ügynökség

Az Európai Védelmi Ügynökséget (EDA) 2004. július 12-én hozták létre. Fő feladatai a következők: a védelmi kapacitások fejlesztése; az európai fegyverkezési együttműködés előmozdítása és javítása; az európai védelmi technológiai és ipari bázis (EDTIB) erősítése, valamint egy nemzetközileg versenyképes európai védelmieszköz-piac (EDEM) létrehozása; továbbá az európai védelmi kutatás és technológia hatékonyságának javítása.

4. Európai biztonsági kutatási program

A közös európai védelmi politikai keret létrehozására irányuló erőfeszítések ellenére az európai védelmi kutatás egészében véve 2006 óta jelentősen visszaszorult. E vészjósló tendencia tudatában az Unió több politikai szerve reagálni kezdett. Az uniós polgári kutatási és innovációs program, a Horizont 2020 (2014–2020) szélesebb körben megnyitásra került a „kettős felhasználású” termékek előtt. A program előtt álló egyik kihívás (a biztonságos társadalmak kihívás) az Európa és polgári szabadságának és biztonságának védelmére irányuló kutatás elősegítése. Célja a biztonsági iparág valamennyi szereplőjének összekapcsolása: az ipar, beleértve a kkv-kat, a kutatóintézetek és egyetemek, valamint a hatóságok, a nem kormányzati szervezetek és a biztonság területén működő állami és magánszervezetek. A végfelhasználók tevékeny bevonása nagyon fontos. A biztonságos társadalmakra a 2014-2020-as időszakra előirányzott költségvetés 1700 millió euró, ami a Horizont 2020 forrásainak 2,2%-át képviseli.

Tekintettel a védelmi kutatás növekvő jelentőségére és arra, hogy a közelmúltban megváltozott az európai biztonsági környezet, a Bizottság 2016. novemberben javasolta az Európai Védelmi Alap létrehozását és egyéb intézkedéseket a tagállamok közös védelmi képességekre irányuló hatékonyabb kiadásainak támogatására, az európai polgárok biztonságának erősítésére és egy versenyképes és innovatív ipari alap elősegítésére ([Európai védelmi cselekvési terv – COM\(2016\)0950](#)). A következő többéves uniós pénzügyi keret (2021–2027) során a Bizottság javaslatot kíván tenni egy külön erre a célra létrehozott európai védelmi kutatási programra (EDRP), amelynek becsült éves költségvetése 500 millió euró.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az Európai Parlament különböző állásfoglalásokat fogadott el a védelmi iparral kapcsolatban. Egy 2002. április 10-i [állásfoglalásában](#)^[1] a Parlament kérte az Európai Fegyverkezési Ügynökség létrehozását és a védelem szabványosítását. A honvédelmi közbeszerzésről szóló zöld könyvvel foglalkozó [állásfoglalásában](#)^[2] a Parlament megismételte azt a korábban a 2002-es állásfoglalásban kifejtett véleményét, hogy az európai biztonság- és védelempolitika fejlődéséhez elengedhetetlen az erős, hatékony és életképes európai fegyveripar és a hatékony beszerzési politika. Az állásfoglalás egyben ösztönözte a Bizottság azon erőfeszítéseit, hogy hozzájáruljon az átláthatóbb

[1]HL C 127. E, 2003.5.29., 582. o.

[2]HL C 280. E, 2006.11.18., 463. o.

és a tagállamok között nyitottabb európai védelmieszköz-piac (EDEM) fokozatos létrehozásához. A Parlament azt is biztosítani tudta, hogy a „védelmi csomaggal” (azaz a 2009/43/EK és 2009/81/EK irányelvvel) kapcsolatos aggályai (azaz az átláthatóság erősítése, a kompenzációk alkalmazásának korlátozása) tükröződjének az irányelvek véglegesen elfogadott szövegében.

A KBVP végrehajtásáról szóló, 2012. november 22-i [állásfoglalásában](#)^[3] a Parlament hangsúlyozta, hogy az európai kapacitások megerősítésének az európai védelmi ipar ipari és technológiai bázisának megszilárdításában is meg kell mutatkoznia, és kérte a tagállamokat, hogy maradéktalanul alkalmazzák a védelmi közbeszerzésekre vonatkozó 2009/81/EK irányelv rendelkezéseit, hogy ezzel is javítsák a felszerelések interoperabilitását és küzdjenek a piac szétaprózódása ellen.

A Parlament 2013. november 21-i [állásfoglalásában](#)^[4] kéri az európai ipari együttműködés fokozását, és hangsúlyozza, hogy támogatni kell a KBVP-missziókat az európai kutatás és fejlesztés révén a Horizont 2020 kutatási programjának felhasználásával. Felkéri a tagállamokat arra is, hogy javítsák védelmi piacaik átláthatóságát és növeljék nyitottságukat, miközben hangsúlyozza a védelmi közbeszerzés sajátos jellegét.

Két, [2015. májusban](#)^[5] és [2016. áprilisban](#)^[6] elfogadott állásfoglalásban a Parlament a kulcsfontosságú európai érdekek közös jövőképén alapuló hatékony és nagyratörő európai kül- és biztonságpolitikát kért. Sürgette a tagállamokat, hogy a politikai célkitűzéseket a közös érdekek alapján határozzák meg, és azzal érvelt, hogy a globális stratégia alapján az EU védelméről szóló fehér könyvet kell elfogadni. A Parlament támogatta egy erős KBVP kialakítását és a tagállamok közötti védelmi együttműködést.

2016. novemberben a Parlament [állásfoglalást](#) fogadott el az európai védelmi unióról^[7], javasolva annak sürgős megvalósítását.

Frédéric Gouardères
05/2019

---

[3]HL C 419., 2015.12.16., 124. o.

[4]HL C 436., 2016.11.24., 26. o.

[5]HL C 353., 2016.9.27., 74. o.

[6]Elfogadott szövegek, [P8_TA\(2016\)0120](#).

[7]Elfogadott szövegek, [P8_TA\(2016\)0435](#).

